

MEISEL Sándor

AZ EURÓPAI VÁLLALAT (SOCIETAS EUROPAEA) KIALAKULÁSA

A Societas Europaea olyan nyilvánosan működő európai részvénytársaság, amely működésének bizonyos előírásait, valójában inkább alapításának fő szabályait a nemzetek feletti jellegű közösségi jog hatálya alá helyezik, kivonva e néhány terület szabályozását a nemzeti hatáskör alól. Ez a forma lehetővé teszi, hogy az Európai Unió több tagállamában jelen lévő vállalatcsoportok csökkentseik vagy elkerüljék a leányvállalataik, fiókjaik, részlegeik működését befolyásoló tagállami előírások sokszínűségéből fakadó korlátokat és költségeket. A megnövelt mozgástérnek köszönhetően az ilyen cégek uniós szinten optimalizálhatják tagállami határokon átívelő üzleti tevékenységüket és a vállalati felépítésüket. Ez lehetővé teszi az egységes belső piac kínálta elméleti előnyök gyakorlati haszonra váltását. Olyan szervezeti újítás, amely kitérít az európai dimenziójú cégek mozgásterét és növelheti nemzetközi versenyképességüket, de e kereteket az integráció további bővítésének és a cégeknek maguknak kell innovatív tartalommal megtölteniük.

Kulcsszavak: európai vállalat, vállalati formák, Európai Unió

A jelenlegi évtized első felének egyik legfontosabb és sajátos fejleménye a vállalati környezetet, a vállalat alapítás feltételeit és a vállalati formák kialakítását érintő közösségi szintű szabályozásban az európai vállalat (európai részvénytársaság, Societas Europaea, SE) fogalmának tényleges megjelenése, az ilyen típusú vállalati forma lassú, de már érzékelhető terjedése. A történet, mint általában lenni szokott, a múltban gyökeredzik, és különösen igaz ez a megállapítás a dolgozat tárgyát képező fogalomra. Valójában az integráció több évtizedes fejlődésével összefüggő, lassú, nehézkes, és sokszor megtorpanó jogalkotási folyamat meghatározó szakasza zárult le 2001 októberében, amikor megszületett az európai vállalat alapítását szabályozó alaprendelet és az ehhez kapcsolódó irányelv. Az európai vállalatot, mint új, sajátos uniós jogi kategóriát érintő szabályozás két pillére, a Tanács 2157/2001 számú rendelete¹ és a 2001/86/EK számú tanácsi irányelv² tehát megnyitotta az utat az európai vállalat működéséhez. Ezzel létrejöttek a szükséges, és a jelenlegi viszonyok között elégségesnek tartható jogi keretek, hiszen néhány, ha nem is nagyszámú, uniós vállalat már döntött e jogi gazdálkodási forma alkalmazásáról. Nem mondhatjuk azonban, hogy ezzel a történet véget is ér, hiszen az adott szabályozási elemek és a nyomukban megjelenő európai vállalatok tapasztalatai nyilván célszerűvé teszik a jogalkotás jövőbeni továbbvitelét, finomítását, esetleg kiterjesztését is. A folyamat kiinduló keretei azonban már adottak.

A dolgozat azt a célt tűzi ki, hogy röviden bemutassa az európai vállalat fogalmát a létrejöttét magyarázó gazdasági és szabályozási törekvések tükrében. Arra keresünk választ, hogy milyen tényezők eredményezték e forma kialakulását és tartják indokoltnak a létét. A tanulmány áttekinti az említett két jogszabály megszületéséhez vezető hosszú történeti út legfontosabb lépéseit és vitás kérdéseit. Magyarozatot igyekszik találni arra, hogy milyen alapvető motivációk, az európai vállalathoz fűzött milyen várakozások tartották mozgásban és napirenden ezt a folyamatot. Végül rövid értékelést próbálunk megfogalmazni arról, hogy vajon milyen mértékben képes jelenleg beteljesíteni e vállalati kategória a hozzá kapcsolódó elvárásokat.

A dolgozat azt a célt tűzi ki, hogy röviden bemutassa az európai vállalat fogalmát a létrejöttét magyarázó gazdasági és szabályozási törekvések tükrében. Arra keresünk választ, hogy milyen tényezők eredményezték e forma kialakulását és tartják indokoltnak a létét. A tanulmány áttekinti az említett két jogszabály megszületéséhez vezető hosszú történeti út legfontosabb lépéseit és vitás kérdéseit. Magyarozatot igyekszik találni arra, hogy milyen alapvető motivációk, az európai vállalathoz fűzött milyen várakozások tartották mozgásban és napirenden ezt a folyamatot. Végül rövid értékelést próbálunk megfogalmazni arról, hogy vajon milyen mértékben képes jelenleg beteljesíteni e vállalati kategória a hozzá kapcsolódó elvárásokat.

Az európai vállalat és megjelenésének okai

A Societas Europaea olyan nyilvánosan működő európai részvénytársaság, amely működésének bizonyos előírásait, valójában inkább alapításának fő szabályait, a nemzetek feletti jellegű közösségi jog hatálya alá helyezi, kivonva az e meghatározott területek szabá-

lyozását a nemzeti hatáskör alól, az egyébként igen változatos nemzeti szabályok hatásköréből. A Societas Europaea választható, nem kötelező, a nemzeti szintű vállalati szabályozás alternatívájaként kínálkozó forma, elsősorban olyan uniós cégek számára, amelyek a tevékenységüket nem lokálisan, szűk regionális keretek között, hanem közösségi vagy azon túlmutató lépésekben szervezik.

Ez a forma lehetővé teszi, hogy az Európai Unió több tagállamában jelen lévő vállalatcsoportok csökkenésük vagy elkerüljék a leányvállalataik, fiókjaik, részlegeik működését befolyásoló tagállami előírások sokszínűségéből fakadó korlátokat és költségeket. Az így létrejövő cég – ha nem is teljes egészében, de jelentős mértékben – a közösségi jog alapján létrehozott, szupranacionális vállalattá válik, ami megnövelt mozgásteret, autonómiát kölcsönöz számára a tagállamok nemzeti joga alapján működő multinacionális formához képest. A megnövelt mozgástérnek köszönhetően az ilyen cégek uniós szinten optimalizálhatják tagállami határokon átívelő üzleti tevékenységüket és a vállalati felépítésüket. Ez lehetővé teszi az egységes belső piac kínálta elméleti előnyök gyakorlati haszonra váltását.

Joggal merülhet fel a kérdés, hogy mennyiben jelent az európai vállalat olyan vonzó többletlehetőséget a kizárólag a nemzeti szabályozásnak alárendelt, akár multinacionális, de mégis „hagyományos” vállalati formához képest. Miért érthette meg több évtizeden keresztül erőfeszítéseket tenni a Societas Europaea érdekében?

A válasz több tekintetben is az európai integráció eddigi vívmányainak felemáságában, különösen az egységes piac bizonyos területeken korlátozott megvalósulásában keresendő. Tekintsünk át az ebből fakadó néhány problémát részletesebben is.

Az egységes piac elméletileg egységes, vagy legalábbis egymással nem élesen konfrontálódó elvek és szabályok szerint működő gazdasági teret volt hivatott teremteni. Ez bizonyos területeken nagyjából meg is valósult, a vállalatok működését alapvetően befolyásoló néhány szegmensben azonban – a tagállami sajátosságok fennmaradása folytán, és az ezekhez kapcsolódó tagállami érdekviszonyok miatt – nem teljesen sikerült egységes gazdasági és szabályozási térré formálni a közösségi piacot.

A vállalati törvények terén az Európai Unióban két alapvető megközelítés körvonalazódott az elmúlt évtizedekben. Az egyik megközelítés lényege, hogy mély harmonizációt indítsanak el a tagállamok nemzeti jogszabályai között. Ez a folyamat hozott bizonyos eredményeket, de harminc-nyolcvan évre visszatekintve ezek az erőfeszítések erősen korlátozott sikernek értékelhetők. A tagállamok nem lelkesedtek azért,

hogy a náluk működő cégekre idegen hagyományokon alapuló vállalatirányítási és szabályozási rendszert erőltessenek, ami a harmonizációs megközelítés következménye lett volna. Bebizonyosodott, hogy nehéz harmonizálni a nemzeti jogi és gazdasági hagyományokban gyökerező eltérő szabályozási rendszereket, különösen olyan területeken, mint a vállalati szervezet, az adózás, a munkavállalói részvétel és beleszólás stb. A nemzeti attitűdök lényegében legyűrték a harmonizációs törekvéseket.

A másik megfigyelhető megközelítés azt szorgalmazta, hogy közösségi szinten jöjjön létre a vállalati törvénykezés magját alkotó uniós szabályegyesítés, ami együtt tud élni a tagállamok egyéni vállalati törvényrendszerével. Ebben a helyzetben a cégeknek választási lehetőségük adódna, hogy egészében a közösségi, vagy kizárólag a nemzeti szabályozási keretek között tevékenykedjenek. Ez a megközelítés sem hozott azonban lényegesen nagyobb előrelépést az elsőhöz képest. A cégek attól tartottak, hogy az egységes közösségi keretek, amit a második megközelítés vont volna maga után, nem bizonyulnak hozzáilleszhetőnek a saját vállalati hagyományaikhoz, amely versenyhátrányba hozza a hazai cégeket más tagállamok vállalataihoz képest.

Érdekes megfigyelni, miként „hadakozott”, esetenként keveredett egymással az előbb említett két elképzelés az idők folyamán.

A második típusú, egy radikálisnak mondható egységesítő álláspont tükröződött az európai részvénytársasággal kapcsolatos kezdeti, az 1960-as években megfogalmazódó tervekben, elsősorban az Európai Bizottság javaslataiban. Az Európai Bizottság abban a „közösségi eufóriával” jellemezhető időszakban azt a nagyon ambiciózus víziót dolgozta ki, amely szerint a közösségben létrejönne egy szupranacionális, a tagállamok nemzeti jogrendjeitől minden tekintetben független vállalati forma, amely egy mindenre kiterjedő közösségi vállalati törvénykezés keretei között működhetne. Hosszú és terméketlen viták után vált nyilvánvalóvá, hogy egy ilyen konstrukció nem reális és kivitelezhetetlen. A Societas Europaea mostani formájában meglehetősen távol áll attól az európai vállalattól, amely e formáció ötletének felmerülésekor körvonalazódott.

Az 1990-es évtizedben az elsőként említett, a harmonizáció következetes végigvitelén alapuló megközelítés nyert teret. Ez egyrészt az egységes piac tervéhez kapcsolódó harmonizációs logika felerősödésével függ össze. Másrészt ezekre az évekre vált uralkodóvá, sőt „divatoszá” a szubsidiaritás gondolata és eszménye, amely számos területen óhatatlanul felvetette a közösségi és tagállami jogkörök közötti viszony kérdését,

esetleg annak átgondolását is. Megerősödtek a kételyek, hogy van-e, és milyen keretek között van létjogosultsága a közösségi fellépésnek a vállalati törvénykezés területén. A közösségi szabályozás és a harmonizáció melletti érvelés, elsősorban megint az Európai Bizottság részéről, azon alapult, hogy az integrált egységes piacon célszerű bizonyos közös szabályok érvényesítése, másrészt az egységes piacon fennmaradó jogi akadályok leküzdése érdekében szükséges a megerősített harmonizáció. Ennek az évtizednek a vitái azt bizonyították be, hogy a vállalati szabályozás harmonizáción alapuló megközelítésének következetes megvalósítását sem készek elfogadni a tagállamok, mégpedig valószínűleg e joganyag szerteágazó, nem harmonizált területekhez is kapcsolódó jellege miatt.

Az európai vállalat kidolgozott szabályozása sajátos kompromisszumos megoldást kínál, habár inkább a második megközelítés, a részlegesen egységes szabályok irányában megtett első, korlátozott lépésnek tekinthető.³ Miközben egységes szabályokat állapít meg az európai vállalatra, ezek a szabályok közel sem fogják át a vállalatok teljes tevékenységét, a meglévő „lyukakat” a Societas Europaea bejegyzése szerinti tagállam jogszabályai tölthetik ki, egyes területeken pedig annak a tagállamnak a szabályai, ahol a vállalatcsoport tagjai működnek.

Sajátos nehézséget vetett fel az uniós országok vállalati jogában a bejegyzés és az áttelepülés problémája, vagyis leegyszerűsítve az, hogy honnan származónak, milyen „nemzetiségűnek” kell tekinteni egy vállalatot. Ennek a kérdésnek két vetülete van. Az egyik a letelepedés szabályozásának sajátosságaihoz kapcsolódik. A Római Szerződés a természetes személyek letelepedését közösségi szinten és egyértelműen szabályozza. A természetes személy egyik országból egy másik tagállamba történő áttelepülése az említett szerződésből fakadó közösségi szinten garantált szabadság. A letelepedés és a tagállamok közötti áttelepülés szabadsága és zökkenőmentessége a jogi személyek esetében legalább ennyire jelentős, hiszen egy cég számára életbevágó, miként képes nemzeti határokon átnyúló üzleti tevékenységet folytatni, mennyire tud rugalmasan mozogni az Európai Unió piacán. A természetes személyekkel ellentétben azonban a jogi személyek bejegyzett központjának áthelyezése a nemzeti jogrendek keretében szabályozódik. Mint korábban említettük, az ebben irányadó tagállami szabályok közel sem harmonizáltak, sokszínűségük rendkívül megnehezíti az áttelepülést.

Azonkívül, hogy a jogi személyek áttelepülését a tagállamok szintjén szabályozzák az Európai Unióban, a dolgot bonyolítja, hogy ezek a tagállamok a vállalatok származására nézve két eltérő doktrínát alkal-

maznak, ezért a több országban is működő vállalatok eltérő megközelítéssel találkoznak. Az egyik iskola képviselői, ide tartozik például az Egyesült Királyság és Dánia, az úgynevezett bejegyzés elvét (incorporation doctrine) alkalmazzák egy vállalat származására nézve. E gyakorlat értelmében a vállalat működésére irányadó jog azon országnak a joga, ahol a céget bejegyezték. Más országok ugyanebben a helyzetben az úgynevezett tényleges székhely elvét (the real seat theory) alkalmazzák. Ezek általában a kontinentális országok. Ennek az elméletnek az értelmében a vállalat működésére annak az országnak a szabályai érvényesek, ahol a cég irányítóközpontja, illetve a központi ügyintézés (head office) van.⁴

Ezeket a szabályozásbeli eltéréseket az európai vállalat nagyrészt képes kiküszöbölni. Azáltal, hogy a Societas Europaea esetében a bejegyzett székhely országának a joga érvényesül, az európai vállalat kiszabadul e két említett eltérő megközelítés fogságából, egyértelműbb alapokra helyeződik az alkalmazni szükséges jogrend kérdése. Az említett tanácsi rendelet egyértelműen kimondja, hogy a Societas Europaea alapításakor a székhelyelv érvényesül, és ezt a vállalatot minden uniós tagállamban úgy kell tekinteni, mintha a székhelye szerinti tagállam joga szerint alapított, nyilvánosan működő részvénytársaság lenne. Az európai vállalat alapítására vonatkozó meghatározó szabályokat a tanácsi rendelet rögzíti, kiegészítve a székhely szerinti tagállami rendelkezésekkel. Ezzel párhuzamosan az áttelepülés szabályozása is kikerül a nemzeti jogrendek keretéből, és közösségi szinten határozódik meg.

A vállalati működést befolyásoló következő területen, a szervezeti felépítésben, is tetten érhető a nyilvános részvénytársaságokra vonatkozó nemzeti szabályozás gazdasági és jogi hagyományokra visszavezethető eltérése, a harmonizáció hiánya. A részvénytársaság legfőbb irányító szerve a részvényesek közgyűlése, a további szervezeti egységek felállítása azonban annak a függvényében alakulhat, hogy egy tagállam hagyományokon alapuló előírásai mit tesznek szükségessé. Az uniós tagállamok körében két eltérő típusú irányítási szervezeti felépítés fordul elő.⁵

Az egyik az úgynevezett egyszintű vagy monista rendszer (one-tier system), a másik a kétszintű vagy dualista rendszer (two-tier system). Az elsőt az angol-szász hagyományokat követő országok – például az Egyesült Királyság és Írország – alkalmazzák, a másodikat a kontinentális jogból kiinduló államok, például Németország, Ausztria, Hollandia és Olaszország, de ide tartozik Magyarország is. Az egyszintű rendszerben az operatív irányítást egyedül az igazgatótanács (administrative board) végzi. A kétszintű rendszerben

a cégvezetés az irányító szerv feladata, ezt pedig a felügyeleti szerv (supervisory board) felügyeli, amely nem vesz részt a részvénytársaság irányításában. Anélkül, hogy e rendszerek jogi és működésbeli részleteibe belemennénk, csak annak illusztrálásaként említettük, hogy amennyiben egy vállalat áthelyezi székhelyét egy másik tagállamba, ahol eltérő irányítási struktúra érvényesül, szembe kell néznie a hagyományaiba és szerkezetébe nem illeszkedő előírásokkal. Mindez alapvetően megnehezíti mozgékonyágát, a tagállamok közötti mozgásból fakadó előnyök kihasználását az egységes piac keretei között is. Így nagyfokú merevség érvényesül az adott vállalat számára, ami akadályozza az üzleti tevékenység optimalizálását.

Az egységes piacból adódó előnyök tényleges kihasználásához célszerű oldani vagy akár megszüntetni ezt a merevséget. A Societas Europaea alkalmas megoldásként kínálkozik erre, mivel a közösségi szabályozás a tanácsi rendeletben e vállalatot kivonja a nemzeti szabályok keretei közül, és lehetővé teszi, hogy a részvényesek – függetlenül a bejegyzés szerinti ország előírásaitól – maguk válasszák meg a vállalati irányítás struktúráját. Ezáltal megszabadulnak a belső irányítás költséges és sokszor nehézkes átalakításának kényszerétől.

Az Európai Unióban az utóbbi néhány évben napirenden és kialakulóban vannak a vállalatokat érintő szabályozás átalakítására, modernizálására irányuló törekvések. Az Európai Bizottság megfogalmazta a változások alapvető irányait és motiváló tényezőit. Ezek között első helyen az egységes piac elvi adottságainak gyakorlati kihasználása szerepel. Olyan jogi mechanizmusok kialakítására törekszik a bizottság a tagállamokkal folytatott vitákban, amelyek elősegítik a letelepedés és a határokon átnyúló tevékenység erősítését, az uniós cégek határok feletti mozgékonyágát. Ehhez a célhoz szorosan kapcsolódik a tőkepiacok szorosabb integrálása, amely aktivizálhatja e piacok szereplőit, a lehetőségekhez és a szándékokhoz igazodó egyszerűsítésekhez, és talán az eddigieknél nagyobb egységesítéshez vezethet, a társaságok részére koherensebb, dinamikusabb, és az igényeknek jobban megfelelő közösségi jogi kereteket eredményezhet.

E folyamatra hatással van az Európai Unió kibővülése is. Az új tagállamok belépése növelte, illetve növeli a vállalatokra vonatkozó szabályozás sokszínűségét. A bővítés tovább erősíti a közösségen belüli vállalati tevékenység jogbiztonsága iránti igényt, a vállalati jogokra vonatkozó *acquis communautaire* modernizálása elősegítheti az új tagállamok korszerű és versenyképes piaczgazdaságokként való betagozódását az egységes piacba.

A gazdasági élet szereplőiben az utóbbi évek eseményei kapcsán felerősödött az igény a vállalati tevékeny-

ség és a tőkepiac jogbiztonsága, a nyilvánosan működő vállalatok áttekinthetősége, másképpen fogalmazva erősebb közösségi fegyelem érvényesítése iránt.

Ezekbe a törekvésekbe logikusan és célszerűen illeszkedik az európai vállalat koncepciójának szabályokba foglalása. A vállalati joganyag megújításának egyik kezdeti, részleges lépését jelentheti tehát a Societas Europaea, amely kompromisszumaival együtt is képes választ adni az egységes piac kihívásainak egy részére. Ez alapvetően hozzájárult e vállalati konstrukció létrejöttéhez.

A Societas Europaea kialakulásának folyamata

Az európai integráció kialakulása és előrehaladása folyamatosan napirenden tartotta a kereskedelem, a tőkeáramlás, a szolgáltatások nyújtásának szabadságát, valamint a fokozatosan egységesülő közösségi gazdasági tér keretei között megvalósítható üzleti tevékenység szabadságát elősegítő intézkedéseket. Ebbe az integrációs folyamatba illeszkedik az európai vállalat kialakításnak hosszú története az ötlet megszületésétől a jogszabályi háttér megteremtéséig.⁶

Az európai vállalat ötlete szinte egyidősnek mondható magával az Európai Gazdasági Közösséggel. Először 1959-ben merült fel a francia közjegyzők egyik kongresszusán. Az ilyen vállalati forma kialakítását felkarolta a szakma nagy tekintélyének számító Sanders professzor, és az ötlet elkezdett terjedni az akadémiai, vállalkozói körökben, de reagálásra készítette a Közösséget is. Néhány év elteltével, 1966-ban az Európai Bizottság első intézményes lépésként kiadott egy memorandumot az európai kereskedelmi vállalat megalapításáról. Ezzel egyidejűleg Sanders professzor vezetésével szakértői csoport alakult, hogy megvizsgálja egy, a tagállamok összességében azonos jogi alapon működtetett vállalat potenciális előnyeit. A munkacsoport a lehetséges előnyök mellett kénytelen volt szembesülni azokkal a nehézségekkel és azonosítani azokat, amelyek kiküszöbölését célozták a következő évek erőfeszítései.

A gondolat azonban már akkora teret kapott, hogy a nehézségekre hivatkozva nem lehetett félretenni az ötletet. Beindult a közösségi mechanizmus, amelynek eredményeként az Európai Bizottság 1970-ben kiadott egy előzetes rendeletjavaslatot, amelyet két évre rá elfogadott a Gazdasági és Szociális Bizottság és kisebb, a munkavállalókat érintő kiegészítésekkel egyetértett a javaslattal az Európai Parlament is. Ezek után 1975-ben az Európai Bizottság letette az asztalra az egységes, nemzetek feletti szabályozásra irányuló, az előző fejezetben egységesítő megközelítésként bemutatott

szemléletet tükröző rendeletjavaslatát. A tagállamok azonban nem tudtak konszenzusra jutni, mégpedig alapvetően a nemzetek feletti szabályozással szembeni, ugyancsak az előző fejezetben említett tartózkodó és ellenérzésekkel teli magatartásuk miatt. Ennek következtében a folyamat megtorpan, a javaslat hosszú időre lekerült a napirendről.

Az Európai Bizottság csak bő egy évtized elteltével tért vissza erre a kérdésre, amikor 1988-ban egy memorandumban felhívta a tagállamokat az álláspontok újrafogalmazására és új javaslatok megtételére. A problémák megoldására irányuló közösségi, pontosabban bizottsági aktivitás megélénkülése szorosan összefügg az ebben az időszakban a figyelem középpontjában lévő egységes belső piaci programmal. Az egységes piac kialakulásának folyamata ugyanis beleütközött a határokon átnyúló gazdasági tevékenységet akadályozó vállalati jogi elégtelenségekbe, a nemzeti szabályok dominanciájából adódó ellentmondásokba, az áttekinthetetlen szabályozási háttérbe. A bizottsági memorandum kitért a megelőző évtizedben már egyik problémaként körvonalazódó kérdés, a munkavállalói részvétel megoldásának szükségességére is. Ez utóbbit nem csupán a szociális jogok körébe tartozó, hanem a vállalati működés lényegét jelentő kérdésként fogta fel.

A tagállamok többsége egyetértett az európai vállalat gondolatának felélesztésével, habár a munkavállalói részvétel szabályozása néhányuk esetében (például az Egyesült Királyság részéről) ellenállásba ütközött.

A viták eredményeként az Európai Bizottság 1989-ben egy új rendelettervezetet dolgozott ki a tanács számára. Ennek újdonsága az volt, hogy a bizottság a munkavállalói részvétel ügyét kivette a tervezett rendelet magját alkotó szabályozás köréből, és egy önálló kiegészítő irányelvben fogalmazta meg. Azt azonban hangsúlyozta, hogy az irányelv a rendelet leválaszthatatlan és érdemi kiegészítője. A bizottság tervezetének és a rendelet-irányelv kettősségén alapuló javaslatnak a végiggondolására a tagállamoknak megint csak viszonylag hosszabb időre volt szükségük. A közösségi intézmények és a tagállamok együttműködésének eredményeként a tervezetet újrafogalmazták, és 1992-ben bocsátották az új szövegét a tanács elé. Az 1992-es szöveg kitér, és rugalmas megoldást helyez kilátásba az előző fejezetben említett, a vállalatirányítási struktúrára vonatkozó problémára, azzal, hogy választási lehetőséget hagy az úgynevezett egyszintű és a kétszintű vállalati szerkezet között.

A tagállamok egymás közötti, valamint az Európai Bizottság rendelettervezetével szembeni véleménykülönbségei néhány évre újból lefékeztek a folyamatot. Ez a szünet 1996-ig tartott, amikor az Európai Bizott-

ság egy kompromisszumos javaslatot fogalmazott meg. Ennek a lényege és a korábbi tervezetekhez viszonyított újdonsága abban állt, hogy érzékelve a tagállamok bizonyos kérdések nemzetek feletti szabályozásával kapcsolatos ellenállását, a vitás és belátható időn belül megoldást nem kínáló területek szabályozását (például adózási ügyek, a számviteli rendszerek, a fizetésképtelenség kérdése stb.) a tagállamok nemzeti jogkörében hagyta, sőt kifejezetten hivatkozott a nemzeti szabályok érvényesítésére ezeken a területeken. Habár ez a megoldás szinte áttörésnek érzékelhető a korábbi bizottsági javaslatokhoz képest, mégsem kapta meg a szükséges tagállami támogatást. Ugyanakkor ebben az időben a tagállamokban a korábbihoz képest megerősödött a meggyőződés, hogy az európai vállalat ügyét belátható időn belül célszerű lesz megoldani. A vállalati tevékenység uniós szintű kiterjesztését nehezítő akadályok ugyanis pénzben kifejezhető jelentős kárt okoztak. Ebben az időben látott napvilágot egy szakértői csoport értékelése, amely kimutatta, hogy e vállalati formáció hiánya az egységes piacon évente harmincmilliárd ecu veszteséget okoz az uniós üzleti szférának.⁷

Valószínűleg nem utolsósorban a gazdasági kényszerek felismerése vezetett oda, hogy a jogalkotás az Európai Bizottság 1996. évi rendelettervezetéből kiindulva megélénkült, és kisebb megtorpanásokkal ugyan, de folytatódott. Felállt egy újabb szakértői csoport, az úgynevezett Davignon-csoport, amelyet azzal a feladattal bíztak meg, hogy a még meglévő nézeteltérések között megtalálja a kompromisszumot. Ezekben az években, 1997 és 1999 között, egyrészt arról folyt a vita, milyen konkrét módokon és milyen technikákkal rendezzék a munkavállalói részvétel „örökzöld” problémáját, milyen intézményes keretek között folytatódják a vállalatirányítás és a munkavállalók képviselői közötti egyeztetés, miként lesz összeilleszthető a Societas Europaea által alkalmazott formula a munkavállalók jogait szabályozó uniós jogrenddel. Másrészt megoldást kellett találni a még nyitott kérdésekben, amelyek az európai vállalat megalakításának módozatait érintették, valamint ahhoz kapcsolódtak, hogyan szabályozzák a bejegyzett székhely és a központi ügyintézés (head office) esetleges földrajzi eltérését. Ez utóbbi kérdésben az a döntés született, hogy mindkettőnek ugyanabban a tagállamban kell elhelyezkednie. Harmadrészt, vitatott kérdésként szerepelt továbbra is, hogy miként legyenek hivatkozhatóak a nemzeti jogrendek abban az esetben, ha a közösségi rendelet nem szabályoz egy-egy területet, vagy kifejezetten a nemzeti joghoz irányít.

A Davignon-csoport jelentésére támaszkodva, az egymást követő soros elnökségek közvetítő munkájának köszönhetően, 1998 és 1999 között a Societas

Europaea-t létrehozó alaprendelet körébe tartozó szabályozás körül lényegében teljes egyetértés alakult ki, egyedül Spanyolország fejezte ki különállását. Nehezebben alakult a rendelethez kapcsolódó, a munkavállalói részvételtől szóló irányelv sorsa. Végül egy kompromisszumos, legyengítettnek is nevezhető, a tagállamok álláspontjának és rendszereinek eltérései alapján megengedőbb, a tagállamok számára nagyobb mozgásteret biztosító szöveget kapott az irányelv.

Ezzel nagyrészt elhárultak a szabályozás tartalmi elemeivel összefüggő akadályok, miután mind a tizenöt tagállam, Spanyolországot is beleértve, késznek mutatkozott mind a rendelet, mind a kapcsolódó irányelv elfogadására. Az Európai Tanács nizzai csúcsertekezletén, 2000 decemberében, megszületett a politikai megállapodás is. Ennek köszönhetően a szükséges közösségi intézményi eljárások után, 2001-ben, megszületett a Societas Europaea két pilléren nyugvó jogi alapja.

A rendelet és az irányelv kiadását követően a tagállamok feladata maradt a végrehajtást szolgáló nemzeti jogi háttér kialakítása, hiszen a közösségi szabályozás korábban ismertett sajátos jellegéből és hatóköréből következően ebben a nemzeti hatáskör érvényesítésére is szükség van. Ez a közvetlenül alkalmazandó rendelet végrehajtási szabályaira is érvényes. Ebben a folyamatban már a 2004. május elsején teljes jogú taggá vált országok is részt vettek. Meg kell említeni, hogy a vállalati működés szabályozása szorosan kapcsolódik az egységes piac elveihez és szabályrendszeréhez, ezért a Societas Europaea alapításának lehetősége az Európai Gazdasági Tér (EGT) Európai Unión kívüli résztvevőire is vonatkozik.

Az európai vállalat alapítására és működésére vonatkozó tanácsi rendelet 2004. október 8-án lépett hatályba. Az azóta eltelt időszakban az unió és az Európai Gazdasági Tér országainak többsége átvette a Societas Europaea szabályozását. A rendelkezésre álló információk alapján 2006 őszéig ebbe a csoportba került Ausztria, Belgium, Csehország, Dánia, Németország, Észtország, Finnország, Franciaország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Svédország, Szlovákia, Szlovénia, az Egyesült Királyság, valamint az EGT három Európai Unión kívüli országa. Egyelőre nem fejeződött be a közösségi szabályozás nemzeti jogrendbe való beillesztése (a legújabb rendelkezésre álló adatok szerint) Cipruson, Görögországban, Spanyolországban, Máltán, Olaszországban, Luxemburgban és Írországban.⁸

Az ebben a fejezetben leírtakat összefoglalva megállapítható, hogy rendkívül rögzös, ellentmondásos és igen hosszú út vezetett az európai vállalat létrejöttéhez. Az elmondottak alapján ennek magyarázata egyrészt abban

rejlik, hogy nem lehetett ezt a szabályozást kizárólag közvetlenül alkalmazandó rendelet formájában meghozni, ennek felismerése, mint láttuk, meglehetősen későn született meg. A rendelet olyan tartalmi elemeiről is nehézkesnek bizonyult a kompromisszumra, „közös nevezőre” jutás, amelyek minden tagállam számára elfogadható módon illeszkednek vállalati jogi hagyományaikhoz. Hatványozottan igaz ez a megállapítás az irányelv tartalmi elemeit jelentő, szintén rendkívül érzékeny kérdésekre, amelyek a munkavállalói részvétel szabályozásával függnek össze. A tagállamok nagyon éberek voltak abban a tekintetben, hogy a közösségi szabályozás ne válhasson a nemzeti szabályozás megkerülését szolgáló eszközzé, ahol pedig megengedőbben, lazábban kezelik ezt a szisztémát, igyekeztek kizárni a szigorúbb szabályok „becsempészését” a nemzeti jogrendbe és hagyományokba. Végül magas szintű politikai egyetértésre is szükség volt, amit csak az Európai Tanács nizzai csúcsertekezletén sikerült elérni.

Joggal tehető fel a kérdés, hogy ha ilyen nehezen és lassan született meg a Societas Europaea, milyen mozgatórugók, motivációk játszottak szerepet ebben a folyamatban. Milyen remények és elvárások készítették a közösségi intézményeket, a tagállamokat és az üzleti szférát, hogy hosszú évtizedeken keresztül se hagyják veszni az ügyet, és próbálják – ha komoly kompromisszumok árán is – áthidalni a nehézségeket.

A Societas Europaea kialakítása mögött meghúzódó motivációk

Ebben a fejezetben – a teljesség igénye nélkül – áttekintjük azokat a nyilvánvaló vagy rejtettebb motivációkat, amelyek az ilyen típusú vállalati forma szükségességét hangoztató érvelések mögött meghúzódottak az elmúlt években, illetve jelenleg is motiváló tényezőként hatnak az európai vállalat létrehozásában.

Az egységes szabályok

A korábbiakban több szempontból is próbáltuk megvilágítani a vállalati működést befolyásoló szabályok nemzetek feletti egységesítésével vagy harmonizációjával összefüggő érdekellentéteket, tagállami tartózkodást. A piaci integrációból, az egységes piac tagadhatatlan kiteljesedéséből természetesen nem következik automatikusan az, hogy csak az európai vállalat formája lehet adekvát az Európai Unió piacán. Az azonban nyilvánvaló, hogy az integráció logikus következménye és jogos igénye, hogy azon cégek számára, amelyek a tagállamok határain átnyúló üzleti tevékenységet végeznek – és a piaci integrációnak köszönhetően ez óhatatlanul természetes jelenséggé válik

– teremtődjék meg annak a lehetősége, hogy megmeneküljenek a sokszínű, tagállamonként eltérő szabályozás terhétől. Az európai vállalat egységes, és főleg egyetlen, szabályegyüttes alkalmazásának lehetőségét nyújtja a cégek több tagállamban tevékenykedő vállalatrészei számára, ha nem is a cég működésének minden területére érvényes módon, de az alapvető feltételek esetében, mint például az alapítás, irányítási struktúra stb. tekintetében mindenképpen. Ez tagadhatatlanul egyszerűbbé teszi a cégek életét. Még akkor is, ha a szabályozás nem olyan mértékben vonja ki a nemzeti jog hatálya alól az ilyen cégeket, mint ahogy az európai vállalat ötletének megszületésekor ezt vizionálták – elsősorban az Európai Bizottság.

Költségtakarékosság

Az európai vállalat formája a szabályok jelentős részének egyszerűsítése okán a működési költségek csökkenéséhez vezet. Egy olyan vállalat esetében, amelynek Európa-szerte tevékenykednek leányvállalatai, minden esetben szükséges volt a tagállami szabályoknak megfelelő párhuzamos részlegeket, struktúrákat fenntartania a vállalatcsoporton belül. Az egységes vállalati struktúra alkalmazása jelentős mértékben csökkentheti az adminisztratív, jogi és egyéb működési terheket. Ezáltal olyan pénzügyi költségek viselésétől szabadulnak meg, amelyek általában nem sújtják a nemzetközi, vagy kizárólag egyetlen tagállamban működő versenytársait. A Ciampi-bizottság néhány évvel ezelőtti, már korábban is említett becslése szerint e megtakarítás nagysága évente több tízmilliárd euróra rúg.⁹

Szervezeti rugalmasság

A meghatározó mértékben egységes szabályozási környezet azt is jelenti az európai vállalat számára, hogy megszűnik az eltérő vállalat-szervezeti előírásokhoz és hagyományokhoz való alkalmazkodás kényszere. A Societas Europaea a saját döntése folytán választhatja a tagállamokban meghonosodott egyszintű vagy kétszintű szervezeti struktúra bármelyikét, a saját hagyományaihoz, érdekeihez és a vállalati optimumához igazodva. Nincs rákényszerülve, hogy saját szervezetén belül kombinálja a kétféle struktúrát és az azzal összefüggő irányítási kultúrát. Ez különösen azon vállalatok életét könnyíti meg, amelyek leányvállalatai eltérő szisztémát alkalmazó tagállamokban honosak. Az irányítási struktúra hatékonysága és a vállalat kultúrájához igazodó volta nyilvánvalóan a versenyképességét is meghatározó elem.

Az elmondottakkal kapcsolatban két lehetséges tolvagyűrűző hatás is körvonalazódik abból, hogy az egyik típusú rendszert alkalmazó országban megjelenik a má-

sik típus szerint működő gazdasági társaság. Az egyik, hogy a jövőben nem zárható ki egyfajta konvergencia a két rendszer között. A másik, hogy egyre inkább elmosódhat a két rendszer közötti merev elkülönültség. Már ma is van néhány, ha nem is sok tagállam, ahol mindkét rendszer szerint működhetnek társaságok, és nem csupán európai vállalat formájában. Ezt a spanyol, a francia és a portugál jogrend is lehetővé teszi. A Societas Europaea-nek az osztrák jogrendbe való beágyazása során ott is felmerült a gondolat, hogy nemcsak az európai vállalat számára nyitják meg az irányítási struktúra szabad megválasztásának lehetőségét.¹⁰

A határokon keresztül mozgás szabadsága

Az európai vállalat megalakításához fűződő motívációk körében az elmúlt években mindig az egyik leg hangsúlyosabb volt, hogy ez a vállalati forma megkönnyíti a tagállamok közötti mozgást, áttelepülést. Abban az esetben, ha egy cég úgy dönt, hogy kivonul az egyik tagállamból, és a székhelyét áthelyezi egy másikba, egy hosszadalmas és költséges eljárás kell végigmennie, fel kell számolnia a céget az eredeti országban, és új vállalatot kell alapítani a választott másik tagállamban. A Societas Europaea ezt a problémás folyamatot kiküszöböli, és reálisan kihasználható egységes gazdasági térséggé változtatja az Európai Uniót a stratégiájukat a közösségi térben megvalósító vállalatok számára. A társaságok mozgási lehetőségének jelentős kiterjedése az európai vállalat mellett szóló egyik legnyomóbb érv ma is.¹¹

E lehetőségnek lehet olyan hatása, hogy a vállalatok hirtelen és gyorsan elkezdjenek mozogni a tagállamok között, ahogy éppen kedvezőbbnek ítélik meg egyik vagy másik ország vállalati jogi környezetét. Több spekuláció is született e „vándorlás” várható mértékéről. Eddig masszív mozgás nem volt tapasztalható, de a jövőben nem zárható ki, hogy a multinacionális vállalatok egy része igyekszik majd kihasználni ezt a lehetőséget. Érdekes hírként szerepelt, hogy a Societas Europaea szabályainak hatályba lépésével szinte egyidejűleg a General Motors fontolóra vette európai székhelyének áthelyezését Svájc-ból Belgiumba és SE-ként való bejegyzését.¹²

A határon átnyúló egyesülés

A határokon keresztül történő egyesülés (cross-border merger) a Societas Europaea alapításának egyik módja. Az európai vállalat megjelenése előtt a tagállamok cégeinek nem volt meg a lehetősége a közvetlen egyesülésre egy másik tagállam cégével. A Societas Europaea kínálta egyik fontos lehetőség, hogy ezt a formát választó cégek ezt a tranzakciót nehézségek nélkül

megtehetik. Ez az előny azonban relativizálódott azáltal, hogy az Európai Unióban 2005-ben megszületett a Tizedik Vállalati Jogi Irányelv, amely kiküszöbölte a egyesülés korábbi merevebb szabályozásának hátrányait. Az említett irányelv azonban várhatóan csak 2007 végén léphet hatályba, addig viszont az ilyen tranzakciókhoz egyedül az európai vállalat formulája szolgál jogi alapul. Egyébként a vállalati irányelv szövege nagyban támaszkodik az európai vállalatról szóló rendeletre.

Európai arculat

A Societas Europaea formát választó cégek megnevezésükben is viselik a SE megjelölést, ami önmagában is azt képes sugallni, hogy nem egy „egyszerű” multinacionális vállalatról van szó, nem is az egyikről a sok-sok ezer, tagállamokszerte működő cégből. A megjelölésnek és az elnevezésnek tehát van egy pótlólagos üzenete, nevezetesen, hogy a szóban forgó cég valami más kategóriát, esetleg minőséget jelent, talán a nemzeti jogrendektől való függetlenségük folytán a relatíve nagyobb tevékenységi szabadság is társítható hozzá. A cég megnevezése reklámértékűen utal arra, hogy tevékenysége kontinentális léptékű, bizonyos nagyságot és erőt sugallhat. Emellett egyfajta identitás-jelölésnek is felfogható. Tegyük hozzá azért az igazság kedvéért, hogy mindez csak abban a mértékben érvényesülhet, amennyire az emberekben az „európai” kifejezés és a vállalat szabadsága pozitív értékítéletet vált ki. Ha azonban ez így van, a Societas Europaea fogadtatása egy-egy tagállamban kedvezőbb lehet, mintha egy vagy több másik tagállam vállalatáról lenne szó. Ezzel hozzájárulhat az államok közötti pszichológiai korlátok leépítéséhez.

A Societas Europaea e tulajdonsága és üzenete ugyan lehetett mozgósítóerő azok számára, akik az ilyen vállalati forma megteremtéséért tevékenykedtek, automatikusan azonban nem feltétlen jelent tényleges előnyt. A gyakorlat fogja megmutatni, hogy ez az inkább pszichológiai és optikai arculati elem konvertálható lesz-e gazdasági haszonra.

A befektetés biztonsága és a tőkebevonás

Ez a motiváló tényező és előny az előzőhöz hasonlóan jelenleg még inkább csak spekulatív lehetőség. Elméletileg a nemzeti jogrenden felülemelkedő, semlegesebb jelleg nagyobb biztonságot nyújthat a tagállamok esetleges nemzeti protekcionista akcióikkal szemben, a nemzetek feletti jelleg csökkenti a szabályozás eltéréseiből fakadó bizonytalanságot.

Az európai vállalatról szóló viták során e forma mellett olyan érv is megfogalmazódott, hogy az ilyen

cégek tőkevonó képessége nagyobb lehet a hagyományos keretek között működő multinacionális vállalatokhoz képest. Ez a szempont legtöbbször az Európai Bizottság anyagaiban, vagy a közösségi elkötelezettségű tájékoztatókban fordult elő.¹³ Az érvelés szerint az európai léptékű infrastrukturális beruházások, közlekedési és távközlési projektek finanszírozására az európai vállalat könnyebben vonhat be tőkét és vonzhat befektetőket, mint a nemzeti vállalatok. Ennek a szempontnak a gyakorlati beigazolódására egyelőre az eltelt idő még nem elegendő.

Adóügyek

A Societas Europaea létrehozásának folyamán az ilyen vállalat adóztatásának mechanizmusa az egyik leginkább problematikus kérdés volt. Az Európai Bizottságnak az 1970-es évtizedben megfogalmazott első rendelettervezete meglehetősen kiterjedt adóügyi szabályozást tartalmazott. A tagállamok ellenállása folytán a bizottság 1989. évi javaslata lényegesen visszafogottabb ambíciók talaján az adóztatással kapcsolatban már csak egyetlen, a bejegyzett székhelyet érintő szabályt javasolt belevenni a rendeletbe. A rendelet végső formába öntését megelőző, az 1990-es évtized végén lefolytatott viták eredményeként ez az egyetlen rendelkezés is kikerült a szövegből, mivel a tagállamok ezt külön kívánták kezelni. A Societas Europaea rendelete tehát az adókra vonatkozó szabályok nélkül látott napvilágot, ezt a kérdést a nemzeti kompetenciák körébe helyezi.

A közös rendelkezések hiánya és a nemzeti adórendszerek jelentős eltérése azt eredményezi, hogy a tagállamok adószempontból nemzeti társaságként kezelik az európai vállalatot, következésképpen e vállalatcsoport tagjaira a megfelelő tagállam előírásai vonatkoznak. Mivel az Európai Unióban és az Európai Gazdasági Térből nincs tényleges adóharmonizáció, ez a helyzet a bonyolultságával és áttekinthetlenségével nem fejt ki attraktív erőt az európai vállalatok alapításához, sőt inkább akadályként, hátrányként szokták említeni.

Ez az anomália azonban a jövőben akár előnnyé is válhat. Megfigyelhető, hogy a tagállamok egy részében – például Belgiumban – körvonalazódnak olyan törekvések, amelyek nemzeti keretek között speciális adószabályok felállítását szorgalmazzák. Igaz, eddig ez még nem vált valósággá. Ha azonban megtörténne, hogy a tagállamok vagy egy részük adózási szempontból a Societas Europaea számára speciális szabályokat léptetnének életbe, például az ilyen vállalatok bejegyzett székhelyére, akkor az európai vállalat válogathatna székhelyének bejegyzésekor a legkedvezőbb feltételeket kínáló tagállamok között. Tudvalevőleg, az európai vállalat könnyen képes áthelyezni a székhelyét egy

másik országba, ezért gyorsan reagálhat a tagállamok SE-székhelyre vonatkozó adószabályainak változásaira és áttelepülhet oda, ahol számára legelőnyösebb. Ez egyfajta versenyt indíthat el a tagállamok között, ami – legalábbis a Societas Europaea szempontjából – előnyt jelenthet.¹⁴

Összefoglalás

A Societas Europaea kialakulásának folyamata és jogszabályi alapjai a rendkívül divergens tagállami érdekek és vállalat szabályozási hagyományok összetett kompromisszuma. A jelenlegi európai vállalatok, az európai részvénytársaságok meglehetősen távol állnak attól a víziótól, amit a gondolat megszületésekor célul tűztek ki. Ennek ellenére ez a vállalati forma ténylegesen választható, gyakorlati gazdasági előnyöket is felmutatni képes alternatíva az európai dimenzióban gondolkodó és az egységes piacon tevékenykedő cégek számára. Végző soron az európai integráció mélyüléséhez, az európai szabályok közeledéséhez és bizonyos mértékű egységesüléséhez logikusan kapcsolódó, adekvát formula.

Hangsúlyozni szükséges emellett, hogy az európai részvénytársaság mint cégforma – és nem csak a kompromisszumai és tagadhatatlan hiányosságai miatt – önmagában nem mindenható garancia az európai vállalatok Európai Unión belüli és világgazdasági versenyben való sikeres szerepléséhez. Olyan szervezeti újítás, amely ebben a versenyben kitágítja az európai dimenziójú cégek mozgásterét, de e kereteket az integráció további mélyítésének és a cégeknek maguknak kell innovatív tartalommal megtölteniük.

Az európai vállalati jogban az európai részvénytársaság kialakítása bizonyos mértékben felerősítette az egységesítés logikáját, kikövezte az utat a nem részvénytársasági formában működő vállalatok, gazdasági egyesületek, társaságok, gazdasági szövetkezetek hasonló európai dimenziójához. Egyre erősebb a törekvés, hogy a Societas Europaea modelljéhez hasonló jogi kereteket teremtsenek a kis- és közepes vállalatok számára. Az úgynevezett European Private Company szükségessége több tagállam üzleti szférájának elképzeléseiben és az uniós szintű érdekképviseleti szervezetek javaslataiban is megjelent. Létjogosultsága abban áll, hogy e kisebb vállalatok adottságaihoz és igényeihez szabná a valójában a jóval nagyobb cégekre méretezett SE-szabályokat. E téren még 2002-ben fogalmazta meg első javaslatát az Európai Bizottság által felkért, az európai vállalati jog modernizációjával foglalkozó, Jaap Winter vezette szakértői csoport. A jogi szakértők jelentésükben távlati célként azt is

hangsúlyozzák, hogy a szövetkezeti formában működő cégek esetében is célszerű uniós szintű keretszabályokat alkotni, amelyek idővel lehetővé tennék a Societas Corporativa Europaea kialakulását.¹⁵ E folyamatban szimbolikus és meghatározó lehet a Societas Europaea sikere a következő időszakban. Hogy ez bekövetkezik-e, arra a jövő adhat választ. Mint ahogy arra is, vajon képes lesz-e az európai vállalat pótlólagos impulzusokkal szolgálni az Európai Unió belső piacának további egységesítéséhez.

Lábjegyzet

- ¹ Council Regulation (EC) 2001/2157, 8.10.2001
- ² Council Directive 2001/86/EC, 8.10.2001
- ³ Teare (2006)
- ⁴ Chetcuti Cauchi (2001a)
- ⁵ Részletesen lásd: Herpai Gyuláné (2005), 81-82. old.
- ⁶ A történeti leírás nagyban támaszkodik Chetcuti Cauchi (2001b) áttekintésére
- ⁷ A szakértői bizottságot a volt olasz elnök, Carlo Ciampi vezette.
- ⁸ Van Gerven-Janssens (2006)
- ⁹ Zrzavecky (2006)
- ¹⁰ Reemers-Schultze Enden (2004)
- ¹¹ Cafritz – Gillespie (2004)
- ¹² Erről ad hírt a Gibson, Dunn & Crutcher ügyvédi iroda (2004)
- ¹³ Lásd például Bolkenstein (2002)
- ¹⁴ Van Gerven – Janssens (2006)
- ¹⁵ Report of the High Level Group of Company Law Experts (2002)

Felhasznált irodalom

- Bolkenstein, Frits* (2002): Speech by Frits Bolkenstein, The new European Company: opportunity in diversity, Address to Conference at the University of Leiden, Leiden, 29 November, European Commission, Press Releases, SPEECH/02/598
- Cafritz, Eric – Gillespie, James* (2004): The Societas Europaea, Thirty Years Later, Fried, Frank, Harris, Shriver & Jacobson LLP, Client Memorandum, 9 December, http://www.ffhsj.com/cmemos/04120-9_societas%20europae.pdf
- Chetcuti Cauchi, Maria* (2001a): The European Company Statute: Freedom of Movement of Societas Europaea, <http://www.chetcuticauchi.com/mcc/research/freedom-of-movement-european-company.htm>
- Chetcuti Cauchi, Maria* (2001b): The European Company Statute: The Societas Europaea (European Company) as a New Corporate Vehicle <http://www.chetcuticauchi.com/mcc/research/european-company-statute-1.htm>
- Council Directive 2001/86/EC*, October 8, 2001, OJEC 10.11.2001, L 294/22.

- Council Regulation (EC) No.215/2001*, October 8, 2001, OJEC 10.11.2001, L 294/1.
- Germany Paves the Road to European Stock Corporation*, Gibson, Dunn & Crutcher LLP, 2004, <http://www.gibsondunn.com/practices/publications/detail/id/766/?publtemld=7661>
- Herpai Gyuláné* (2005): Európai Részvénytársaság: Societas Europaea, BGF Külkereskedelmi Főiskolai Kar, EU Working Papers, 2. szám
- Reemers, Jürgen – Schultze Enden, Hanno, P.* (2004): A New Vehicle for European Cross-Border Transactions: The European Company (Societas europaea), Jones Day Commentaries, December, http://www.jonesday.com/pubs/pubs_detail.aspx?publD=S1502
- Report of the High Level Group of Company Law on Modern Regulatory Framework of Company Law in Europe*, Brussels, 4 November 2002 http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/report_en.pdf
- Teare, Peter, A.D.* (2006): The Single European Company: Coming of Age?, EU Reporter, 13-14 March
- Van Gerven, Dirk – Janssens, Elke* (2006): Euro vision, The Lawyer, 20 February <http://www.thelawyer.com/cgi-bin/item.cgi?id=118932&d=11&h=24&f=23>
- Zrzavecky, Jan* (2006): SE designation big news for Europe, Czech Business Weekly, 21 April, <http://www.cbw.cz/phprs/2006082123.html>

Cikk beérkezett: 2007. 3. hó

Lektor vélemény alapján átdolgozva: 2007. 6. hó
